

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

Leeftijdsgrens tabak

Inspectieresultaten 2019

Deze factsheet beschrijft de resultaten van het toezicht op naleving van de leeftijdsgrens in 2019.

Om de beschikbaarheid van tabak, dampwaren (e-sigaretten en e-liquids) en kruidenrookproducten voor jongeren te beperken, geldt voor de verkoop van deze producten een leeftijdsgrens van 18 jaar. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) houdt toezicht op de naleving van deze wetgeving.

Jaarlijks worden risicogerichte controles uitgevoerd bij de diverse verkooppunten om na te gaan of de verkopers zich aan de regels houden. Bij overtreding van de regels wordt handhavend opgetreden.

In deze factsheet worden de resultaten van de in 2019 uitgevoerde leeftijdsgrenscontroles (met de observatiemethode) weergegeven en toegelicht.

Wetgeving

Artikel 8 van de Tabaks- en rookwarenwet bepaalt dat het verboden is tabaksproducten, dampwaren en kruidenrookproducten te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Deze vaststelling vindt plaats aan de hand van een officieel identiteitsbewijs.

Achtergrond

De observatiemethode, die in 2019 nog gebruikt werd tijdens het leeftijdsgrenstoezicht, levert onvoldoende handhavingsdruk op. In 2019 heeft de NVWA een nieuwe inspectiemethode ontwikkeld met inzet van 17-jarige testkopers. Met deze methode is in 2019 een meting¹ uitgevoerd, waaruit bleek dat slechts 41% van de tabaksverkooppunten de leeftijdsgrens naleefde. De NVWA past sinds 1 januari 2020 de testkoopmethode toe binnen haar leeftijdsgrenstoezicht en handhaaft als de regels worden overtreden.

¹ Factsheet Naleefmeting testkoopmethode 2019, NVWA

Werkwijze

De leeftijdsgrenscontroles worden uitgevoerd door jonge NVWA-toezichthouders (het flexteam). De controles worden risicogericht uitgevoerd bij verschillende soorten bedrijven, zoals horecabedrijven, levensmiddelenbedrijven, tabaksspecialzaken en tankstations. Bij de selectie van de te controleren bedrijven gaan de toezichthouders op zoek naar locaties waar jongeren zich in bepaalde tijdvakken bevinden en mogelijk tabak en/of dampwaren gaan kopen. Dit kan bijvoorbeeld in de buurt van een school zijn tijdens pauzes of na schooltijd, of op/in de nabijheid van een evenement of een uitgaansgebied. Ook spreken de toezichthouders jeugd aan op straat om informatie te verzamelen over locaties waar jongeren tabak kopen. Daarnaast worden controles uitgevoerd naar aanleiding van meldingen en signalen.

De controle wordt op een onopvallende wijze uitgevoerd. Tijdens deze controles wordt beoordeeld of de ondernemer zich aan de leeftijdsgrens houdt bij de verkoop van tabak en dampwaren. In geval van een overtreding wordt een boete opgelegd.

Het is verboden op basis van de Tabaks- en rookwarenwet sigaretten los te verkopen. Dit aspect wordt ook meegenomen tijdens de controles. Bij overtreding wordt een boete opgelegd.

Resultaten

In 2019 zijn er 6.111 risicogerichte leeftijdsgrenscontroles uitgevoerd. Het betrof controles waar daadwerkelijk jeugd aanwezig was. Tijdens deze controles is 571 keer waargenomen dat een persoon, die niet onmiskenbaar de leeftijd van 18 jaar had bereikt, tabak en/of dampwaren probeerde te kopen (kooppoging). Tijdens een kooppoging kan beoordeeld worden of de verkoper op een correcte wijze de leeftijd van de koper vaststelt en vervolgens de verkoop weigert als de persoon nog geen 18 jaar blijkt te zijn. Bij 106 (19%) van de kooppogingen werd een overtreding geconstateerd. De leeftijd van de koper (niet onmiskenbaar 18 jaar) werd niet, of niet correct vastgesteld. In deze gevallen zijn boetes opgelegd.

Tabel 1: resultaten leeftijdsgrensinspecties

sector	aantal controles	kooppoging	maatregelen (aantal)	maatregelen (percentage)
Horeca	1.414	95	32	34
Levensmiddelenzaak	949	131	25	19
Tabaksspecialzaak	1.720	175	26	15
Tankstation	1.579	128	6	5
Overige bedrijven*	449	42	17	17
Totaal	6.111	571	106	19

*Onder deze categorie vallen onder andere videotheken, kiosken, bel-/internetwinkels, e-sigarettenwinkels en drogisterijen.

Het maatregelpercentage verschilt per branche. Dit percentage is, net als het voorgaande jaar, het hoogst bij de horeca, waar bij 34% van de kooppogingen een boete is opgelegd. Het grootste deel van de inspecties in de horeca is uitgevoerd bij cafetaria's. De categorie levensmiddelenzaken, maatregelpercentage 19%, bestaat uit supermarkten en avond- en buurtwinkels. Bij de ketensupermarkten ligt het maatregelpercentage (4%) veel lager dan bij buurtsupermarkten (22%) en avondwinkels (22%). Tabaksspecialzaken hebben een maatregelpercentage van 15%. Bij tankstations is het maatregelpercentage met 5% het laagst. Bij 14 van 106 opgemaakte maatregelen voor de leeftijdsgrens (13%) betrof het een verkoop via een tabaksautomaat.

Losse verkoop

Tijdens de leeftijdsgrenscontroles is 10 keer geconstateerd dat er losse sigaretten werden verkocht. Hiervoor zijn boetes opgemaakt. Losse verkoop kwam het vaakst voor bij avondwinkels, belwinkels en buurtsupermarkten.

3-strikes-out

In 2019 is de 3-strikes-out-maatregel 3 keer opgelegd. Het betrof een tabaksspecialzaak, een buurtwinkel en een avondwinkel.

Conclusie

In 2019 zijn er 6.111 leeftijdsgrencontroles uitgevoerd, waarbij 106 boetes zijn opgelegd. In de horeca is het maatregelpercentage het hoogst. Bij 34% van de inspecties in de horeca, waar sprake was van een koopponing door jongeren, is een boete opgelegd. Het betrof hier met name cafetaria's. Het maatregelpercentage is bij de tankstations het laagst (5%).

In 2020 wordt het risicogerichte toezicht op de leeftijdsgrens voortgezet. Sinds 1 januari 2020 wordt de testkoopmethode toegepast bij het leeftijdsgrenstoezicht.